

G.C.E. Burger (1896-1979)

Vaderfiguren in de geneeskunde zijn veelzeggende historische constructies, gevormd ten tijde dat de desbetreffende disciplines behoefte gevoelen aan een nadere profilering en versterking van hun identiteit. Het feit dat het imago waarop de keuze van deze figuren gebaseerd is door voortgaand historisch onderzoek soms ingrijpend wordt gewijzigd, doet aan hun symboolwaarde zelden afbreuk: Hippocrates blijft de vader van de geneeskunde, ook al is de verwarring over zijn historiciteit nu wel compleet; Boerhaave blijft onze nationale held, ook al heeft zijn historische beeltenis intussen allerlei butsen opgelopen.

Dat deze overwegingen opkwamen bij de biografie van Georg Carl Eduard Burger, heeft zo zijn reden. In de recente geschiedschrijving over de ontwikkeling van de Nederlandse arbeids- en bedrijfs-geneeskunde lijkt een sokkel geconstrueerd, die ongetwijfeld functioneel is voor de identiteitsbepaling van dit jonge medische specialisme en die terecht de aandacht vestigt op een belangrijke pionier, maar die tegelijk de aandacht afleidt van het historische krachtenveld waarin Burger heeft geleefd en gewerkt en waarin ook andere pioniers hun bijdragen hebben geleverd, zij het onder minder belichting dan Burger, die zijn werk (sinds 1928) in het schijnsel van de bekende gloeilampenfabriek in het zuiden des lands heeft mogen uitvoeren.

Burger werd in 1896 geboren te Utrecht in een gezin waarin ook de latere hoogleraar medische fysica Herman Carel (1893-1965) is opgegroeid. Na de HBS studeerde hij geneeskunde in zijn geboortestad, werd daar in 1920 tot arts bevorderd en promoveerde drie jaar later op een verhandeling over 'De bloedsomloop na spierarbeid'. De arbeidsfysiologie bleef nadien het veld waarop Burger zijn wetenschappelijke arbeid richtte. Eenmaal in dienst van Philips (1928) kon Burger zijn organisatorische gaven

tot volle ontplooiing brengen; hier werd hij de organisator van een gecombineerde medische en gezondheidsdienst die nationaal en internationaal model werd voor bedrijfsgeneeskundige zorg. In die jaren werd Burger exponent van de derde fase in de geschiedenis van de Nederlandse arbeids- en bedrijfsgeneeskunde: na de pioniersfase eind negentiende eeuw en de maatschappelijke bewustwordingsfase tussen de afkondiging van de Ongevallenwet (1901) en de Fabrieksartsenwet (1926) zou Burger dit werkveld tot een erkende medische discipline uitbouwen. Maar er was meer: in de geschiedenis van het Nederlands Instituut voor Praeventieve Geneeskunde staat zijn naam bij de oprichters, hij initieerde de systematische opsporing van longtuberculose door periodieke massadoorlichting, ontwikkelde mede de vectorcardiografie, werkte intensief mee aan de herstructurering van de Nederlandse gezondheidszorg in de jaren van de Wederopbouw, werd buitengewoon hoogleraar aan de Technische Hogeschool te Delft (1953) en maakte als hoogleraar aan de Gemeente Universiteit te Amsterdam (1959) zijn laboratorium tot het nationale centre of excellence op het terrein van de arbeidshygiëne. Was Coronel, naar wie dit laboratorium was genoemd, de strijder voor de humanisering van de arbeider, Burger ontpopte zich hier als strijder voor de humanisering van het arbeidsproces. Tijdens zijn emeritaat werkte Burger aan de samenstelling van het eerste Nederlandse handboek voor de arbeids- en bedrijfsgeneeskunde (1974), waarmee hijzelf de kroon zette op zijn strijd voor de erkenning van de arbeids- en bedrijfsgeneeskunde.

Ook zonder een anachronistische sokkel lijkt me de historische statuur van Burger al voldoende indrukwekkend.

prof.dr M.J. van Lieburg